

Wat u zegt, dokter

De patiënt laat zich niet meer alles voorschrijven - zou je zeggen. Maar met de mondigheid valt het tegen. Hoogleraar Frans Meijman schreef er een boek over. Het protocol is heilig.

DOOR MAUD EFFTING

De patiënt van 2009 is mondiger dan ooit. Hij zoekt via internet alles op over zijn ziekte, komt met pakken papier de spreekkamer binnen, en weet precies wat hij wil.

Of valt dat eigenlijk heel erg tegen?

Hoogleraar publiekscommunicatie Frans Meijman (VU Medisch Centrum) schreef het boek *De mondige patiënt. Historische kijk op een mythe*, en ontdekte dat patiënten door de eeuwen heen helemaal niet mondiger zijn geworden.

De mondigheid is eigenlijk even groot als vroeger. Sterker nog: patiënten dreigen zelfs steeds minder mondig te worden. Vanavond houdt hij een lezing aan de Universiteit van Amsterdam.

Is de patiënt nu mondig of niet?

'Er zijn aanwijzingen dat de invloed van de patiënt in de spreekkamer afneemt. Dat komt onder meer door protocollen. Als iemand een bepaalde klacht heeft, volgt de arts het protocol dat daarbij hoort. Hij kijkt in zijn computer, en vinkt dingen af. Dat móét hij ook. Hij wordt er op afgerekend als hij dat niet doet. Die protocollen zijn gebaseerd op de wetenschap en in de loop der tijd helemaal

uitgekristalliseerd. Nou, dan moet je als patiënt van goeden huize komen om daartegenin te gaan. Je kunt als arts nog zo veel communicatietraining hebben gehad, de computer bepaalt steeds meer wat er tijdens het consult gebeurt.'

Geeft u eens een voorbeeld?

'Onderzoekers hebben patiënten met hoge bloeddruk in de spreekkamer gefilmd, zowel in de jaren tachtig als in 2002. En wat bleek: de betrokkenheid van de patiënten bij hun behandeling was in de loop der tijd zichtbaar afgenomen. Dus patiënten vroegen minder vaak dingen als: zullen we dit onderzoek proberen, of kunnen we de medicatie veranderen?'

Is dat erg?

'Nou, de adviezen van artsen worden in hoge mate genegeerd. Gemiddeld wordt maar de helft opgevolgd. Dat betekent dat 50 procent van de medicijnen uiteindelijk in de prullenbak belandt. Zelfs bij behandelingen waarvan we weten dat het essentieel is om de aanwijzingen op te volgen. Zoals bij diabetes, astma, of epilepsie.'

Hoe weet u nu dat de mondigheid even groot is als vroeger?

'Eigenlijk gaat het er niet zozeer om dat je je mond kunt roeren in de spreekkamer. Mondigheid is vooral wat de patiënt er daarna mee doet. Dát is bepalend voor je gezondheid. En die therapietrouw ligt al heel lang rond de 50 procent.'

U schrijft in uw boek dat ook hogeropgeleiden niet altijd zo mondig zijn. Hoe komt dat?

'Dat heeft te maken met magische

'Als de loodgieter langs is geweest en de gootsteen zit nog steeds verstopt, ga je toch ook niet betalen?'

FRANS MEIJMAN
HOUGLERAAR
PUBLIEKSCOMMUNICATIE

fantasieën van mensen over hun gezondheid. Het gevoel dat ze anders zijn dan alle anderen. Dat zij de dans wel zullen ontspringen. Dat wordt niet zomaar gecorrigeerd door kennis of logica.'

Kan het allemaal beter?

'Ja. Als een patiënt vindt dat er naar hem geluisterd is in de spreekkamer, is de therapietrouw veel hoger. Ik vind daarom dat er bij belangrijke gezondheidsproblemen altijd een tweede consult moet komen. Dat er pas bij dat tweede consult samen met de patiënt wordt beslist wat er wordt gedaan.

'Nu gebeurt alles meestal in een keer. Maar als een patiënt te horen krijgt dat hij iets ernstigs heeft - en dat geldt ook voor hoger opgeleiden - dan krijgt hij het grootste deel van de informatie tijdens het gesprek niet meer mee. Laat staan dat hij er nog iets zinnigs over kan zeggen. Terwijl de keuze voor de behandeling wel invloed heeft op de rest van zijn leven.

'Voordat de arts zijn geld krijgt, zou je de patiënt daarom na afloop moeten laten bevestigen dat de boodschap bij hem is overgekomen. Dat hij de behandeling ook uitvoerbaar vindt. Vergelijk het maar met de loodgieter. Als hij langs is geweest en de gootsteen zit nog steeds verstopt, ga je toch ook niet betalen?'

En als de patiënt het niet goed vindt?

'Dan moet de arts vrolijk overnieuw beginnen.'

Stephen Snelders en Frans J. Meijman: *De mondige patiënt - Historische kijk op een mythe*. Bert Bakker; Amsterdam; € 17,95,